

06.11.2008

Jakelussa mainitut

Viite Sisäasiainministeriön ohje Dno 2008/1009

LÄÄKÄRINTODISTUS AMPUMA-ASELUPAA VARTEN

Sisäasiainministeriö on 29.9.2008 ohjeistanut (SM:n ohje Dno/2008/1009) ampuma-aseiden hallussapitolupien antamisesta ja peruuttamisesta. Ohjeen mukaan lupaviranomainen voi ampuma-aseasetuksen (145/1998) 43 §:n 3 momentin perusteella vaatia hakijaa esittämään luvan antamisen edellytyksiä koskevia selvityksiä, mm. tarvittaessa pyytää luvanhakijaa toimittamaan lääkärintodistuksen terveydentilastaan. Ohjeen mukaan todistuksesta on käytävä ilmi, onko henkilöllä sellainen psyykinen sairaus tai mielenterveydellinen tila, johon liittyy vaara vahingoittaa itseään tai muita. Edelleen ohjeessa todetaan, että poliisilla on poliisilain (493/1995) 35 §:n 2 momentin perusteella oikeus saada perustellusta pyynnöstä ampuma-aseluvan voimassaolon harkitsemiseksi luvanhaltijan mm. terveydentilaan liittyviä tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä, jos on syytä epäillä, että luvanhaltija ei enää täytä luvansaannin edellytyksiä. Sisäasiainministeriö on 14.10.2008 täydentänyt ohjettaan (SM:n ohje Dno/2008/1009) toteamalla, että lääkärintodistuksen on oltava annettu ampuma-aseluvanhakijan soveltuvuuden arvioimiseksi.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:n 3 momentin nojalla sosiaali- ja terveysministeriö voi tarvittaessa antaa todistusten ja lausuntojen laatimisesta tarkempia määräyksiä ja ohjeita. Ampuma-aselupaa koskevien lääkärintodistusten osalta sosiaali- ja terveysministeriö antaa toistaiseksi seuraavat ohjeet kunnes asiakokonaisuus ratkaistaan aselupalainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että edellä mainittu sisäasiainministeriössä laadittu ohjeistus on lähetetty lääninhallituksille toimeenpanoa varten. Edelleen sosiaali- ja terveysministeriö toteaa ampuma-aseluvan edellytyksenä olevasta lääkärintodistuksesta, että kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaan kunnan tulee huolehtia siitä, että kunnan asukas tai terveyskeskuksen potilas saa terveydentilaansa koskevan todistuksen tai lausunnon silloin, kun sen tarve perustuu lakiin. Sisäasiainministeriön ohje perustuu ampuma-asesäännöksiin, joten terveyskeskuksesta on pyynnöstä annettava todistus.

Todistuksen antaminen ei kuulu hoitotakuusäännösten piiriin. Sen vuoksi kuntien tulee huolehtia siitä, että ampuma-aseluvan saamiseksi pyydettyä lääkärintodistuksen antaminen ei johda lakisääteisten hoitoon pääsyn määräaikojen

ylityksiin. Tämän mukaisesti kuntien tulee tarvittaessa priorisoida hoitoa tarvitsevat henkilöt hoitoon kuulumattomia terveystodistuksia tarvitsevien edelle. Jos henkilö haluaa saada todistuksen nopeammin kuin se on mahdollista hänelle järjestää terveyskeskuksesta tulee hänelle kertoa mahdollisuudesta saada lääkärintodistus yksityiseltä sektorilta. Hoitoon kuulumattomista todistuksista ja lausunnoista kunta voi periä asiakasmaksulain (734/1992) ja -asetuksen (912/1992) mukaisen maksun, joka on tällä hetkellä enintään 31,50 euroa.

Ampuma-aseluvan hakijan mielenterveyden luotettava arviointi edellyttäisi käytännössä laajamittaisia selvityksiä, joissa hakijaa mm. haastatellaan useilla käyntikerroilla, hankitaan hakijan suostumuksella häntä koskevat terveydenhuollon kaikki asiakirjat, suoritetaan päihteiden käyttöä mittaavia laboratoriotutkimuksia sekä pyydetään monissa tapauksissa myös psykiatrin tai psykologin konsultaatio. Edellytyksiä tämän sisältöisten lausuntojen antamiseksi ei yleensä ole terveyskeskuksissa. Siksi todistus tulee käytännössä antaa yhden käynnin yhteydessä saatavien tietojen perusteella. Lisäksi voidaan todeta, että edes laaja mielenterveyden selvitys ei takaa sitä, että tutkimushetkellä tehty ja lääkärintodistukseen kirjattu arvio osoittaisi luotettavasti tutkittavan täyttävän ampuma-aseen saamiseksi asetetut terveysvaatimukset myös tulevaisuudessa.

Lääkäri voi todistaa ainoastaan sellaisista seikoista, joiden paikkansa pitävyydestä hän itse on vakuuttunut. Todistus ei saa nojata yksinomaan sen pyytäjän antamiin esitietoihin, vaan pääasiassa lääkärin omiin tietoihin kuten tutkimushavaintoihin sekä hänen mahdollisiin aikaisempiin muistiinpanoihinsa ja muiden lääkäreiden potilasasiakirjoista hankittuihin tietoihin.

Todistus otsikoidaan seuraavasti: ”Läkärintodistus ampuma-aseluvan hakijan terveydentilasta”. Todistus laaditaan A 4 tai A 5 -kokoiselle paperille niin sanottuna blanco-todistuksena. Todistuksesta tulee käydä ilmi henkilötiedot, kuten nimi ja henkilötunnus sekä ammattinimike. Ellei lääkäri tunne ennestään todistuksen pyytäjää, on hänen varmistuttava tämän henkilöllisyydestä. Lääkärin on selvennettävä allekirjoituksensa leimasimella tai tekstaamalla ja mainittava mahdollinen erikoisalansa.

Todistukseen on sisällytettävä kaikki johtopäätösten kannalta olennainen tieto ja siinä on kuvattava, mihin tutkimuksiin ja tietolähteisiin se perustuu. Todistuksesta tulee käydä ilmi lääkärin arvio hakijan senhetkisestä somaattisesta ja psyykkisestä terveydentilasta sekä tiedossa olevat ICD-10 luokituksen F-ryhmän diagnoosit. Todistuksen lopussa lääkärin tulee ottaa kantaa siihen, onko hakijalla tutkimushetkellä käytävissä olevien tietojen ja havaintojen perusteella lääkärin arvion mukaan sellainen psyykinen sairaus tai mielenterveydellinen tila, johon liittyy vaara vahingoittaa itseään tai muita. Lääkäri on myös oikeutettu ilmaisemaan mielipiteenään senkin, että hän ei havaintojensa tai saatujen tietojen perusteella voi ottaa asiassa kantaa.

Lääkärin mahdollisuudet arvioida henkilön todellista soveltuvuutta aselupaan yhden vastaanottokerran puitteissa ja ilman aikaisempia henkilöä koskevia potilasasiakirjoja ovat erittäin rajalliset. Näissä tilanteissa lääkärin on erityisen tärkeä kirjata todistukseen, että johtopäätökset perustuvat ainoastaan tutkimusajankohtana käytävissä oleviin tietoihin ja havaintoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että lääkärintodistus voi olla yksi tärkeä tietolähde, kun poliisi päättää ampuma-aseluvista. Poliisi käyttää kuitenkin myös muualta saatuja tietoja arvioidessaan hakijan mielenterveyttä ja soveltuvuutta luvanhaltijaksi. Poliisi kohtaa työssään turvallisuusuhkan muodostavia henkilöitä useammin kuin lääkäri, ja poliisin kyky arvioida ja ennakoida henkilön käyttäytymisen vaarallisuutta on monissa tilanteissa parempi kuin lääkärin.

Ylijohtaja, osastopäällikkö Päivi Sillanaukee

Ylilääkäri

Tom Silfvast

JAKELU

Lääkärit
Terveysturvakeskus
Lääninhallitukset
Suomen lääkäriliitto
Suomen kuntaliitto
Sairaanhoitopiirit
Terveyskeskukset
Ålands landskapsregering

TIEDOKSI

Peruspalveluministeri Paula Risikko
Sosiaali- ja terveysministeri Liisa Hyssälä
Valtiosihteeri Ikka Oksala
Valtiosihteeri Terttu Savolainen
Erityisavustaja Anna Manner-Raappana
Erityisavustaja Marja Tallavaara
Kansliapäällikkö Kari Välimäki
STM osastot
Sisäasiainministeriö

